

DE PLAATSKAARTEN-FRAUDE TE BANDOENG.

Aan de Nieuwe Courant van 17 Mei 1917 is ontleend onderstaand artikel dat een eigenaardig licht werpt op de controle der plaatskaarten bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië.

„Men schrijft ons:

„U mag van geluk spreken dat de pers hier niet vertegenwoordigd is om kennis te nemen van de wijze, waarop bij de S. S. door controleerende ambtenaren wordt gewerkt”.

Ziedaar de woorden, die de president van den Raad van Justitie te Batavia de vorige maand tijdens de behandeling van de zaak der plaatskaarten-fraude een hoofdstationschef die als getuige werd gehoord, toevoegde.

Deze scherpe veroordeeling van zekere werkwijze bij onze S. S., die ons toevallig en geheel ongezocht ter oore kwam, deed bij ons de overtuiging vestigen, dat het niet anders dan nuttig kan zijn, om deze zaak uit de doofpot te halen, want merkwaardigerwijs is van dit belangrijke proces weinig notitie genomen, hoewel dergelijke zaken in den regel nog al de aandacht trekken.

Uit de behandeling van deze zaak voor den Raad van Justitie is gebleken, dat er jaren en jaren met plaatskaarten geknoeid moet zijn, zoodat het Gouvernement waarschijnlijk voor tonnen gouds is opgelicht, want het bedrog geschiedde uitsluitend met kaartjes over groote afstanden. Er is voortdurend gesproken van valsche plaatskaarten, maar dit is onjuist. Want de fraude werd gepleegd met goede plaatskaarten, die echter op onregelmatige wijze werden gebruikt. Uit het onderzoek in deze heele affaire is gebleken, dat er een kongsi bestond, waarvan verschillende leden van het personeel der S. S. „lid” waren. Deze leden bevonden zich onder de drukkers, de kaartjes-verkoopters en de Europeesche beambten, die belast waren met de controle over den kaartjes-verkoop.

Als een bewijs, hoe geraffineerd slim die „kongsi” te werk ging, kan het volgende dienen:

Natuurlijk gebeurde het wel eens, dat een lid van de kongsi werd overgeplaatst, of door een andere oorzaak uitviel. In dat geval moest er natuurlijk voor worden gezorgd, dat diens opvolger voor de zaak gewonnen werd, daar anders de affaire moeilijk voortgezet kon worden zonder gevaar voor ontdekking. Hiertoe ging men als volgt te werk:

Kwam er b.v. een nieuwe kaartjes-verkoper, en dat was dan in den regel een leerling — aan een druk station als Bandoeng heeft men een drietal van deze beambten — dan kon hij er van op aan, dat hij reeds na enkele dagen een kastekort had. „Daar zorgden zijn collega's wel voor, hetgeen niet zoo moeilijk viel, daar het soms zeer druk aan de loketten is en zoo'n beginneling zijn hoofd „omloopt”.

Als het tekort door den ongelukkigen kaartjes-verkoper ontdekt wordt, en deze het in groote angst aan zijn collega's mededeelt, springen deze edelmoedig bij en schieten het tekort voor. Zij drukken hem daarbij op het hart, om een volgende keer beter op te passen, doch een dag later heeft het jongmensch alweer een tekort — hoe is het mogelijk — en opnieuw wordt hij door zijn confraters geholpen. Dit spelletje herhaalt zich eenige malen; totdat hij zoo dik bij de andere kaartjes-verkoopters in de beer zit, dat hij er niet meer uit kan komen. Deze leggen hem het vuur steeds nader aan de schenen en ten slotte zeggen ze hem: dat gaat verkeerd; er is maar één middel om uit de soesah te raken en dat is... en dan wordt de nieuweling ingewijd in de kunst.

Ziedaar de manier waarop eerlijke jongens stelselmatig tot dieven worden gemaakt.

Is het wonder, dat bij een dergelijk sluwe organisatie het

bedrog langen tijd ongemerkt kan worden gepleegd? Slechts door een toeval werd het tenslotte ontdekt, doordat op het station te Weltevreden twee plaatskaarten werden gevonden, die hetzelfde nummer hadden en toen ter onderzoek naar Bandoeng werden gezonden. Hier verwekte het geval groote consternatie. Aanvankelijk had het onderzoek geen resultaat, want de kaartjesverkoopers zoomin als de drukker begrepen er iets van! Daar kwam men bij den duivel te biecht! Eindelijk kwam men op het idee om den bewusten leerling-stations-klerk, die met een gedeelte van den kaartjesverkoop belast was, ook eens in verhoor te nemen, ... en die viel onmiddellijk door den mand en vertelde de geheele geschiedenis, zooals wij die hierboven reeds met een enkel woord geschetst hebben.

Deze jonge man die geheel te goeder trouw was, en het slachtoffer is geworden van gewetenlooze S.S.-beambten, werd in deze zaak gemaakt tot kroongetuige, waardoor de schuldigen hun wélverdiende straf niet zijn ontgaan.

Maar er is bij de behandeling van deze zaak nog meer aan het licht gekomen.

Het is nl. gebleken, dat de controlestaten betreffende de plaatskaartjesverkoop ook niet klopten. En de stationscommies, die met de verificatie der staten belast was, had ze voor accoord geteekend, en de hoofdstationschef had ze mede onteekend. Nu is het volkomen begrijpelijk dat deze laatste afgaat op de verificatie van den stationscommies, daar hij onmogelijk alles zelf kan controleren. Daarvoor is hem het noodige personeel ter beschikking gesteld. Maar wel mag verondersteld worden, dat de verifieerende ambtenaar, waar de chef zich op verlaat, er niet zijn handteekening voor accoord op zal zetten, zonder zich te overtuigen, dat de controlestaten behoorlijk kloppen. En dit was niet geschied.

Voor den Raad van Justitie verklaarde de betrokken ambtenaar de heer M., dat hij zich niet herinnerde, of hem door den hoofdstationschef was opgedragen de controlestaten te verifiëren. Wel erkende hij ze te hebben geteekend, maar dat was nog geen bewijs, dat hij zich overtuigd had of de staten accoord waren, want hij zette zoo vaak zijn handteekening op stukken die hij niet geverifieerd had. Daar was geen tijd voor. Hij teekende de stukken, zond ze door naar den hoofd-stationschef en verder had hij er geen bemoeienis mee, aldus verklaarde de heer M. En op de vraag van den president aan den hoofdstationschef, den heer B. J., of deze zich herinnerde dat hij den heer M. had opgedragen, de controlestaten te verifiëren, antwoordde ook deze, dat hij zich dat niet herinnerde. Het kon zijn, dat hij het hem had opgedragen, maar hij wist het niet met zekerheid, doordat hij het zeer druk had....

Deze verklaring redde den heer M., daar hij anders zeker zou zijn veroordeeld wegens valsheid in geschrifte. Maar de president raakte geïrriteerd en voegde den heer D. J. toe: „Beseft U niet, dat dit een eigenaardig licht werpt op de wijze waarop bij de S. S. door controleerende ambtenaren gewerkt wordt? U mag van geluk spreken dat de pers hier niet aanwezig is”.

Wij hebben gemeend goed te doen met deze zaak aan de vergetelheid te ontrukken, want indien er misstanden bij de S. S. heerschen dan is het noodig dat daarop het volle licht der openbaarheid valt. Maar tevens kunnen wij niet nalaten, er op te wijzen dat de schuld van veel onregelmatigheden, die den dienst der S. S. niet tot eer strekken, zeker moet worden geweten in de eerste plaats aan het gebrek aan een juiste en nauwgezette controle en aan de onvoldoende bezoldiging der lagere S.S.-beambten, met name de leerling-klerken en de klerken. Als die menschen, die veelal een salaris van 50 tot 75 gulden per maand hebben, wat beter werden gesalarieerd en wat beter werden gecontroleerd, zou er heel wat minder bij de S. S. geknoeid worden.